

VINDEIROS CONCERTOS

Xoves 4 de outubro 20:00 h. | Casa das Campás, Pontevedra

RITUAL Jean-Étienne Sotty

Sábado 6 de outubro 20:00 h. | Sala de Exposicións de Afundación, Pontevedra

UN ATTRACTIVO RARO Regards e Cie Vahram Zaryan

Luns 8 de outubro 20:00 | Auditorio Martín Códax, Vigo

O PARADOXO DA VISIBILIDADE Oh ton

Martes 9 de outubro 18:30 h. | Basílica de Santa María, Pontevedra

LIÑAS PARA LINDA Linda Jankowska

Luns 15 de outubro 20:00 h. | Sala de Exposicións do Auditorio, Cangas

A EXPOSICIÓN NEGRA Vertixe Sonora

Sábado 27 de outubro 20:00 h | Igrexa de San Bartolomé, Pontevedra

VEREDAS Ricard Capellino

Sábado 3 de novembro 18:30 h | Auditorio Marín Códax, Vigo

MIGRACIONES Espai Sonor

Luns 5 de novembro 20:30 h. | Igrexa de San Francisco, Pontevedra

LIBRO DE ESCOITAS Thomas Piel

PROMOVE:

Vicerreitoría do
Campus de Pontevedra
Universidade de Vigo

vertixe
sonora

PATROCINA:

Unidade de Igualdade
Universidade de Vigo

Xoves 20 setembro 20:30h.

SALA DE EXPOSICIÓNS DO PAZO DA CULTURA
PONTEVEDRA

MÚSICA FEITA DE ESPELLOS, CINTAS, BERROS, ALMOFADAS E CHOIVA
Neopercusión

Programa ELEMUSIS co apoio da Unidade de Igualdade da UVigo

Co patrocinio da Unidade de Igualdade da UVigo e no marco do programa Eleusis de visibilización de mulleres compositoras presentamos cinco pezas escritas por cinco xóvenes compositoras na estética da música concreta.

A obra *Cinq études de bruit* (cinco estudos de ruído) foi creada polo compositor francés Pierre Schaeffer nos estudos da RTF (Radiodifusión-Televisión Francesa) en 1948. Obra fundacional deste movemento, utiliza unicamente material pregrabado, *objets trouvés*, de diversa procedencia: locomotoras de vapor, unha orquestra afinando, sons dun piano, instrumentos de percusión, xoguete, a voz, cacerolas, etc. A partir da montaxe "cinematográfica" destes obxectos sonoros Schaeffer elaborou cinco pezas curtas que denominou estudos, introducindo unha nova forma de creación musical. Dende entón, calquera son escoitado, capturado e illado, convírtese en material utilizable con fins musicais.

Así proceden as compositoras presentes neste programa lendo simplemente as descrições que complementan os títulos das pezas podemos facernos unha idea de como as insospeitadas evolucións do pensamento inicial de Schaeffer na actualidade. O material musical será desenvolvido neste concerto con mesas de ping, pong, estróbilos, reprodutores de casete, lanternas máxicas, proxeccións, electrónica... e toda unha morea de obxectos singulares.

O grupo Neopercusión foi creado en 1994 ea súa formación abrangue todos os campos: clásico, étnicos e contemporáneos. A actividade desenvolvida é moi ampla e abrangue a pedagogía, a interpretación, a investigación e a difusión de todo o relacionado con instrumentos de percusión.

ELENA RYKOVA (1991) *The mirror of Galadriel* (2012)

Xogo de reflexos para dous percussionistas, mesa de ping pong, estróbilos e proxección.

EDITH ALONSO (1974) *Tape mode** (2018)

Para dous percussionistas e 7 reproductoras de cassetes.

IRENE GALINDO (1985) *Do tamaño dun berro*** (2016)

Para trío de percusión, cinta e vídeo

RAQUEL GARCÍA TOMÁS (1984) *Pictures of the floating world*** (2017)

Para dous percussionistas, electrónica e vídeo

- *Poema da almofada (Utakamura)*
- *Garceta baixo a choiva (Uchu non sagi)*

CECILIA ARDITTO (1966) *Musique concrète* (2015)

7 pezas para percusión, cinta e lanternas máxicas

- *A table tournant (O tocadiscos)*
- *A machine à coudre (a máquina de coser)*
- *Lle ventilateur (O ventilador)*
- *A radio (O radio)*
- *Electricité (A electricidade)*
- *Vinyle (O vinilo)*
- *Machina à écrire (A máquina de escribir)*

* Encomenda de NEOPERCUSIÓN

** Encomenda de NEOPERCUSIÓN co apoio do INAEM

NEOPERCUSIÓN

Juanjo Guillem, *percusión e dirección* | Rafa Gálvez, *percusión Gyé, percusión* | Iván Ferrer, *medios audiovisuais*

MÚSICA FEITA DE ESPELLOS, CINTAS, BERROS, ALMOFADAS E CHOIVA

A obra **Cinq études de bruit** (*cinco estudos de ruído*) é considerada a obra fundacional do que se coñece como música concreta. Creada polo compositor francés Pierre Schaeffer nos estudos da RTF (Radiodifusión–Televisión Francesa) en 1948, nela utilízase unicamente material pregrabado que provén de diversas fontes: locomotoras de vapor, unha orquestra afinando, sons dun piano, instrumentos de percusión, xoguetes, a voz, cacerolas, etc; é dicir, mostras da realidade cotiá, *objets trouvés*. A partir da montaxe destes obxectos sonoros (a idea de montaxe provén do cinema) Schaeffer elaborou cinco pezas curtas que denominou estudos, e con iso introduce unha nova forma de creación musical á que posteriormente lle daría o nome de “música concreta”.

A reflexión teórica sobre esta nova forma de expresión sonora que o propio Schaeffer desenvolveu durante anos, veu transformar a idea de “o que é musical”, e a introducir o estudo de cuestións como a percepción do son e a súa morfoloxía. O concepto de apropiación, a transformación do obxecto atopado en obra de arte nos *readymade* de Duchamp, o collage dos Dadaístas, o assamblage en Picasso e os surrealistas, a montaxe cinematográfica, e especialmente unha profunda reflexión acerca da percepción do son, son algúns dos elementos que caracterizan a esta nova forma de crear, escoitar e pensar a música. Unha revolución en toda regra.

Para establecer un maior vínculo entre o anterior e as obras que integran este programa, permítome citar a Schaeffer: “*cando propuxen o termo “música concreta”, tentei [?] sinalar unha oposición coa forma na que se desenvolve normalmente o traballo creativo musical. En lugar de anotar ideas musicais sobre papel facendo uso dos símbolos da linguaxe musical, para confiar posteriormente a súa realización ao uso de ben coñecidos instrumentos, a cuestión era colleitar sons concretos, sen importar a súa orixe, e abstraer os valores musicais que potencialmente conteñen*”.

Este pensamento é unha idea de gran transcendencia, pois significa ampliar os recursos para a xeración de material máis aló dos sons creados cos instrumentos así chamados musicais. A partir de agora, calquera instrumento – nun amplo sentido–, ferramenta, obxecto sonoro preexistente, gravación; toda cousa que poida ser escoitada, capturada e illada, pode ser material utilizable con fins musicais.

Só con ler as descrições que complementan os títulos das pezas do noso programa, podemos darnos unha idea de como ese pensamento inicial ten evolucionado na actualidade. Un exemplo: **The Mirror of Galadriel. Xogo de reflexos para dous percussionistas, mesa de ping pong, estróbilos e proxección** (Rykova)

Noutros casos as relacións aínda que sexan menos evidentes continúan presentes: “*A distancia xoga un papel fundamental na nosa percepción; esta peza para tres percussionistas detense e escoita o son informe da distancia, e o punto onde situacións moi concretas pasan a ser horizonte sonoro [?] Os percussionistas reproducen a multitude ao lonxe, a liña na que se mesturan sons desproporcionados, onde adquiren o mesmo peso o relinchar dun cabalo ou o lento mugir dun guindastre*” (Galindo)

Ferramentas fundamentais da música concreta son as gravadoras de cinta –magnetofones–, obxectos que permiten capturar calquera son para posteriormente, mediante a montaxe e outros recursos –reproducilo en loop, en sentido inverso, a outras velocidades, etc.–, extraer del o seu potencial musical. Na obra **Tape Mode** (Alonso) faise uso de seis gravadoras de casete que utilizan tanto material pregrabado, así como mostras capturadas en tempo real da percusión. Ademais, os propios aparellos convértense tamén en instrumentos musicais transcendendo a simple acción de reproducir o contido das cintas. As accións físicas de polas en funcionamento, detelas, cambiar a cinta, rebobinala cun bolígrafo, etc., son elementos sonoros fundamentais da peza. Dalgunha forma, aqueles xestos necesarios para a produción da música concreta convértense por tanto, tamén eles mesmos, en obxectos sonoros potencialmente musicais.

Ante a evidente relación das pezas anteriores co traballo de Schaeffer, un contrapunto: **Pictures of the Floating World** (García Tomás) é unha peza multimedia na que mediante a poesía sonora e visual créanse pontes estéticas e conceptuais entre o imaxinario occidental e o do ukiyo-e (estampas do mundo flotante do xénero shunga), xénero artístico que describe un estilo de vida urbano de tipo hedonista que se desenvolveu en Xapón no período Edo (séculos XVII e XIX).

Finalmente, unha homenaxe evidente a Schaeffer é a colección de 7 pezas que conforman **Musique Concrète** (Arditto). Se na peza de Alonso a partitura convértese nun manual de instrucións que contén as accións a executar para pór en funcionamento as gravadoras, na obra de Arditto este manual de xestos transcende o estritamente sonoro e desdóbrase en dúas dimensións máis: a luz e o espazo. A obra, máis que estar conformada por pezas musicais, é unha serie de escenas cotiás momentos que nos conectan cun feito brevíssimo de natureza poética, esas minúsculas fracturas da nosa atención que suceden xeralmente cando estamos ocupados con outra cousa. Devanditos *moments trouvés* son reconstruídos con doses precisas de luz, sombra, movemento de obxectos, de imaxes e de corpos; textos proxectados, características do espazo escénico. Esas escenas parécennos familiares porque pertencen ao cotián, están construídas con obxectos que sendo invisibles na nosa vida diaria porque cumpren unha función, na escena convértense en obxectos cun potencial poético. Ademais, escoitamos unhas gravacións que se desdobran en obxectos reais, o son da máquina de coser ou das tesoiras mestúranse co real

que provén do escenario, así dalgunha forma a música concreta convértese nunha música dobremente concreta: a gravación atopa a súa fonte sonora na realidade. O son pregrabado xoga en contrapunto co son en vivo nun xogo de dobres acústicos. No culmen da elaboración do pensamento Schaefferiano, Arditto integra a voz do propio Schaeffer pero nun segundo plano, mentres que o que predomina é a voz rumoreada dunha muller que traduce a entrevista que Marshall McLuhan faille en inglés a Pierre: a conversación entre Pierre Schaeffer e Marshall Mac Luhan chéganos a través da tradutora, do vinilo degradado, pero principalmente a través da erosión da historia.

Iván Ferrer

NEOPERCUSIÓN

O grupo Neopercusión foi creado en 1994 ea súa formación abrangue todos os campos: clásico, étnicos e contemporáneos. A actividade desenvolvida é moi ampla e abrangue a pedagogía, a interpretación, a investigación e a difusión de todo o relacionado con instrumentos de percusión.

As propostas de Neopercusión, sempre atractivas e adaptadas a cada escenario amósanse en todo tipo de eventos. Teñen participado en numerosos festivais de música clásica: Festival de Santander, Festival de Granada, Outono Musical Soriano, Festival de Galicia, Semana Internacional de Música de Segovia. Tamén en xornadas de música contemporánea como o Festival de Alacante, CDMC, Musiques d Aujourd Hui en Perpignan (Francia), Quincena Musical Donostiarra, Fundación Juan March, Ensem, Festival BBK, Festival Bernaola, etc. E ademais fixeron presentacións multi en Danza-Espacios Insólitos (Madrid), Caixa Forum (Madrid-Barcelona) Aula New Music (Valencia), Rhythm Festival Vital, Artium, Atapercu e Museo Reina Sofía, sempre con éxito e aceptación por parte do público que fixeron Neopercusión referente internacional da cadea percusión español.

Neopercusión colabora con creadores de diferentes artes, comisionando e estreando obras de programas recentemente creados e moldeados con composicións de artistas de renome internacional como Boulez, Ligeti, Berio, Carter, Cage, Aperghis, Stockhausen, Hosokawa, Xenakis, Manoury, Taira, Crumb Denisov, Reich, Vivier, Ishii, Klatzow, Limberg, Huber, Spahlinger, Sciarrino, Ablinger, Donatoni, Takemitsu, Norgard, Tan Dun, Miyoshi, Macmillan, etc ... con obras de compositores españois de diferentes estilos e tendencias como Torres, López López, Verdu, Sotelo, Urrutia, Humet, Bernal, Muñoz, Fernández Vidal, Pérez Arevalo, Mínguez, Minguillón, Navarro, Bisquert e anacos de novos compositores de distintas nacionalidades como Wenjing, Aguirre, Housein, Filidei, Sturiale, Herman, Qin Wen. Noack.

Do mesmo xeito ten colaborado con artistas como o trompetista Markus Stockhausen, o cuarteto Arditti, a frutista Juana Guillem, os violinistas Sergei Teslia e Ara Malikian, a cantante Celia Alcedo, o Trío Arbós, o Proxecto Sigma, o Ensemble Synchro, o bandoneonista Fabian Carbone, Speculum e Ernesto Schmith, o Grup de percussio Amores, o conxunto de percusión Tambuco, o bailarín Michele home, o performer Jaime del Val, entre outros.

Neopercusión, xunto ao Trío Arbos fundou en 2005 o “Ensemble Residencias” asumindo durante 5 anos a dirección artística da serie de residencias organizadas polo Centro para a divulgación da música contemporánea no Centro de Arte Reina Sofía en Madrid.

Desde 2008 é o grupo residente da provincia de Chamberí-Cidade de Madrid actuando no Galileo e Canle Teatro e organizar as súas propias festivais Ritmo Vital y KoNeKT@rte Sonoro.

Editou co seu selo Kusion Rexistros seis CD: *Todas las caras de la percusión* (1997), *Música hispanoamericana para percusión* (1998), *URBETHNIC by Neopercusión* (1998), *Credo in Cage* (2003), *Juanjo Guillem -“Y todo esto me ha ocurrido por culpa de la música”* (2007), *Juanjo Guillem-Deus ex maquina* (2007) e acaba de publicar co selo LIM o seu último CD *PERCUSIÓN PLUS* con música de Jesús Villa Rojo.

Neopercusión toca exclusivamente con instrumentos e accesorios Malletch, Zildjian, Nova Percusión, Promusin e Jeff Mallets.